

משה חיים פלח

בדברי המאירי בדינא דאין מחזיקין בנכסי קטן.....1

בשיטת הרמב"ם בדין שחיטה מפורעת.....4

בדברי המאירי בדינא דאין מחזיקין בנכסי קטן

והנה יעוין צמאירי צפרק החולץ (יבמות
 לז ב) שכתב גבי ספק צן ע'
 לראשון ספק צן ז' לאחרון דחולק עם
 היבס צנכסי מיתנא, דאפילו קדם היבס
 והחזיק חולקין "חדא דאין מחזיקין
 צנכסי קטן, ואפילו החזיק משהגדיל אין
 אומרים המוליא מחצירו עליו הראיה
 אלא צמקום שהנכסים צחזקת אחד
 מהם או שטוען טענת צריא כו' עכ"ל,
 ודברי המאירים תמוהים מאד לכאורה,
 דהא דינא דרב הונא היינו דאין מחזיקין
 חזקת ג' שנים צנכסי קטן, ומאי
 שיאטיה לדין תפיסה צספיקות (וכבר עמד
 ע"ז המגיה עס).

וליתני מודה ר' יהושע צאומר לחצירו
 שדכ זז שלך היתכ ולקחתיה
 ממך משום דקא צעי למיתני סיפא אס
 יש עדים שהיא שלו והוא אומר לקחתיה
 ממנו אינו נאמן היכי דמי אי דאכלה שני
 חזקה אמאי לא מהימן ואי דלא אכלה
 שני חזקה פשיטא דלא מהימן, אי הכי
 גבי אציו נמי אי דאכלה שני חזקה אמאי
 לא מהימן ואי דלא אכלה שני חזקה
 פשיטא דלא מהימן צשלמא גבי אציו
 משכחת לה כגון שאכלה שתי צחיי
 האצ ואחת צחיי צנו וכדרב הונא דאמר
 רב הונא אין מחזיקין צנכסי קטן אפילו
 הגדיל ורב הונא מתניתין אתא
 לאשמועינן איציעית אימא רב הונא
 דיוקא דמתני' קאמר ואיציעית אימא
 אפילו הגדיל קמ"ל.

ונראה לדון צציאור דצרי המאירי,
 דהנה צפרק השואל (ק א) גבי
 המחליף פרה צחמור פרכי וליחזי
 צרשותא דמאן קיימא וליהוי אידך

מה שתחת יד אדם שלו הוא "דמוחזק הוא שהדבר עומד בחזקתו על פי מה שנראה ומוחזק לנו" [וע' משנ"ת צריש צ"מ בגדר חזקה מה שתחת ידו של אדם שלו הוא] ומה"ט נקעו הראשונים [עכ"פ צקושיטס] דגודרות דאין תפיסתן ראייה ל"ש כלל דין מוחזק, ואף במקום דאין בנידון כלל אס קגאן.

ועפ"ז ביאר עוד דצרי הראשונים לעיל ספ"ק (טו ז) דלעכ"ס ליכא חזקת ממון, ומשום דסתם גויס גזלנין הס ול"ש זהו כך חזקה דמה שתחת יד אדם שלו הוא יעו"ש צכל דצרי וצמשנ"ת שם [ובהנה הא דגודרות ליכא דין חזקת מטלטלין היינו רק במקום מרא קמא, אך היכא דליכא מרא קמא איכא אף חזקה מה שתח"י אדם שלו הוא אף בגודרות, ולכא"ל ל"ל דכוונת הגרש"ש דמ"מ כיון דאין זו חזקה אלימא המועלת להוליא ממר"ק, לא סגי צזה לדין מוחזק, ויש להאריך עוד ואכמ"ל].

והנה צדין חזקת ג' שנים, האריכו האחרו' לדון אי דמיא לחזקת מטלטלין, ומשמעות הריטצ"א (צ"צ כטא) ועוד ראו' דדין חזקת ג' שנים הויא כחזקת מטלטלין, וכן אזיל צפשיטות

המוליא מחצירו עליו הראייה, ותמכו התוס' שם דהא הו"ל גודרות והגודרות אין להן חזקה, ותי' דכיון דאיכא דררא דממונא ויש ספק צדצר צלא עטנותיהן ועוען צרי הלוקח אס הוא צרשותו אין להוליא מידו כו', וכ"ה צתוס' רצנו פרז, וצחי' הריטצ"א שם תי' צתי' קמא דמיירי צאתרא דמסירי לרועה דאיכא חזקה לגודרות ועע"ש וצחי' הר"ן.

וקושיית הראשונים תמוכה לכאורה, דהא התם פרכי' מדינא דהמוליא מחצירו עליו הראייה, ומה עניינו לדינא דגודרות אין להן חזקה דהוא צדין חזקת מטלטלין ומשום דאין תפיסתן ראייה, ועמדו צזה האחרו', ויעוין צקוה"ס (כלל צ' ס"ג) שכתב דהנך ראשונים פי' קושית הגמ' מדין חזקת מטלטלין ולא מדין מוחזק [ולשון הגמ' דנקטו וליהוי אידך המוליא מחצירו עליו הראייה, יש שציארו עפ"ד הגרנ"ט (צ"צ ס"י קסו) דצחזקת מטלטלין צעינו נמי לדין מוחזק ואכמ"ל].

אך הגרש"ש צשערי ישר (ש"ה פט"ו) כתב לצאר דצרי הראשונים צאופן אחר, דלא חשיב מוחזק לדון דהדצר צחזקתו, דעי"ז נקרא חצירו מוליא ועליו הראייה, אלא היכא דשייך כללא דחזקה

בעלות, ואף דמצואר הכא דגס צהחזיק
 צ' שנים צחיי האצ ושנה צחיי הצן אין
 מחזיקין צנכסי קטן, והתס ל"ש ה"ט
 דברי תחילת החזקה מן האצ, דמ"מ
 כיון דצעלמא החזקה צנכסי קטן אינה
 מורה כלל שהגיע הדצר לידו מדעת
 הבעלים, לעולם לא השיצא החזקה
 המורה בעלות, וע"ד המצואר
 צראשונים גבי המחליף פרה צחמור]
 וממילא אף דין מוחזק לא שייך צזה,
 וזכו שהציא המאירי מהתס דלא מהני
 תפיסה צספיקות צנכסי קטן.

הגרש"ש שס צתו"ד יעו"ש וכן נקטו
 כמה אחרו'.

ולכאורה יש לדון צדעת המאירי
 ציצמות, דס"ל דהא דאין
 מחזיקין צנכסי קטן, אין הטעס כפשוטו
 (וכדנקט המאירי צסוגין וצפרק המפקיד לט א)
 משוס דקטן לא מצי למחויי, אלא דצקטן
 לעולם השיצ כתפיסת גודרות, דכיון
 דקטן לא מצי לאקנויי, ואף אס צאה
 הקרקע ליד המחזיק מדעת הקטן א"א
 שיצכה צה, אין תפיסתו מורה על

בשיטת הרמב"ם בדין שחיטה מפורעת

שחיטתן כשרה, וכן שנים שאחזו שני סכינין ושחטו כאחד צעני מקומות צלואר שחיטתן כשרה, ואפילו שחט זה הושט צלצד או רוצו והשני שחט צמקום אחר הקנה או רוצו הרי שחיטה זו כשרה ואף על פי שאין השחיטה כולה צמקום אחד עכ"ל, ומצואר דבעתיק דינא דגמרא כפירוש רבינו חננאל דשני מקומות היינו ששחט אחד הושט צמקום אחד וחצירו הקנה צמקום אחר, ודנו האחרו' היאך הדין לשיטת הרמב"ם בגוונא דהשאלות, והמגיד משנה (ל"י כלן) שם כתב דאפשר דהרמב"ם מודה לדינא אף לדברי השאלות יעוין שם.

אולם הנה יעוין צרמב"ם (פ"א משחיטה ה"א) שכתב וז"ל קנה שהיה חליו פסוק ושחט על מקום החתך מעט והשלימו לרוצ צין שהתחיל לשחוט צמקום השלם ופגע צחתך צין שהכניס את הסכין צחתך והשלימו לרוצ שחיטתו כשרה עכ"ל, וכבר עמדו צדקדוק לשון צרמב"ם "ושחט על מקום החתך" דמשמע לכאורה דלא מהני אלא צכה"ג השלים את החתך הראשון, צין היכא דהמשיך מלד צחתך וצין היכא דהתחיל

אמר רצ יהודה אמר רצ השוחט צשנים ושלשה מקומות שחיטתו כשרה כי אמריתא קמיה דשמואל אמר לי צעינן שחיטה מפורעת וליכא ואף ר"ש צן לקיש סבר צעינן שחיטה מפורעת דא"ר שמתון צן לקיש מנין לשחיטה שהיא מפורעת שנאמר חן שחוט לשונם מרמה דבר, ופירש רש"י צשנים ושלשה מקומות שחתך כאן וחזר והתחיל לשחוט למטה או למעלה, והתוס' והראשונים הביאו צשם השאלות דפירש שנים או שלשה מקומות כגון שכל אותן מקומות צהיקף של סימן שחתך סביב סביב כאן מעט וכאן מעט צצבעת אחת צקנה וכיולא צו צוושט וצין הכל יש רוצ, ועוד פירש השאלות דאפילו חתך מיעוט הקנה למעלה ללד העור וחזר ושחט מיעוטו למטה ללד אחר זה שלא כנגד זה דכשרה כיון דצין הכל יש רוצ, וצשם רבינו חננאל הביאו תוס' והראשונים דפירש שנים או שלשה מקומות כגון רוצ הקנה למעלה ורוצ הושט למטה.

והרמב"ם (פ"א משחיטה ה"י) כתב וז"ל שנים שאחזו צסכין אפילו אחד מלד זה ושני מלד אחר כנגדו ושחטו

כנגד הנקב "ופגע צנקב" אך צשחט צמקום אחר ולא פגע צנקב לא מהני, ואף דהטור (לעיל ע"ס צסמוך) פסק כדצרי השאלתות ובהכרעת הרא"ש (ס"ד) דהכי מסתברא דחיות הסימן יולא צחתיכת רוצו ויש כאן רוצ צלירוף יעו"ש, ולכאורה מדוקדק מלשון הטור כדצרי התצואות שור, דצמלא חזי קנה פגום לא מהני לזרף, אלא דלריך ציארור טעמא דמילתא.

וגראא לצאר, דהנה צעיקר דינא דמלא חזי קנה פגום, חקרו האחרו' האם יסוד הדין דצקנה לא צעינן כלל שחיטה אלא על כך משהו המשלים לרוצ, דכיון דצמחלה קמא ליכא מיפק חיותא כלל, לא צעינן צזה שחיטה כלל, או דילמא לעולם אף קנה צעינן שחיטה כל רוצ הקנה, אלא דכיון דצמחלה קמא ליכא אפוקי חיותא, וע"י שמשלים לרוצ מעתה איכא אפוקי חיותא מחמת כל החתך, דיינינן דהשתא כשמשלים לרוצ חשיב כשוחט את כל מחלה קמא צדרך שחיטה.

ויעוין צאחרו' דציארור דצזה חיפלגו רצ יהודה ורצ הונא לעיל (יע"א) צהגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש, דרצ הונא סבר דצקנה לא צעינן כלל

מן הלד שכנגדו, אך אם חזר ושחט צמקום אחר לא מהני, ולכאורה מצואר הכא צדצרי הרמצ"ס דצגוונא דהשאלתות לא מהני, וא"א לזרף רוצ מצ' מקומות צסימן, ולטעמיה דפירש הכא כרצינו חננאל.

אולם הנה צתצואות שור (סכ"א ס"ט סק"י"א) כתב דאף דמסברא היה נראה לכאורה דלצרי השאלתות אף צמלא חזי קנה פגום מהני להשלים שלא כנגד החתך, אך מסיק לדינא לא כן אלא אף דקי"ל כהשאלתות, מ"מ צמלא חזי קנה פגום לא מהני אלא אם השלים הפגם לרוצ יעו"ש, והעירו דכן משמע מלשון הרמצ"ס הנ"ל, אך לכאורה כיון דהרמצ"ס מפרש שחיטה שאינה מפורעת כרצינו חננאל, א"כ מסתבר דהכא חזיל לטעמיה וליכא חילוק צזה.

אולם הנה לשון הטור (ס"י כ"א) היה חזי הקנה חתוך ושחט צו והשלימו לרוצ כשר ואין חילוק אם חזי החתוך למעלה ושחט צו והשלימו לרוצ צין אם היה נקוב צאמלעיתו ושחט למעלה כנגד הנקב ופגע צנקב והנקב משלימן לרוצ עכ"ל, ולכאורה מדוקדק גם צלשון הטור דלא מהני צמלא חזי קנה פגום אלא צגוונא דשחט צו או דשחט למעלה

לא חשיב מקום שחיטה אף לרצ הונח והוי כשוחט צרגלה, ולכאוי לפ"ז ז"ל כביאור האחרון].

והנה הרא"ש (צפ"ק סכ"ד) והטור (סי' כד) נטו להלכה כרצ יהודה ועכ"פ לחומרא ודאי חיישינן לרצ יהודה, ומעתה יש מקום לזאר הא דצמלא חלי קנה פגום לא מהני אלא בהשלימו במקום החתך, ולא בהשלימו במקום אחר, ואף דבשחיטה ממש נקטי כהשאלות דמהני שחיטה אף צצ' וג' מקומות זה שלא כנגד זה, די ש מקום לדון דדוקא היכא דמשלים במקום החתך, דיינינן דהשתא עמיד גם למחלה קמא כשחוט, כיון דע"י הכ שחיטה איכא מיפק חיותא במחלה קמא, אך בשחט במקום אחר, יל"ד דלא שייך לררף מחלה קמא למעשה השחיטה דהשתא, ולדון דהשתא עמיד ליה צדרך שחיטה, ואף דגם צכה"ג הרי ע"י שחיטתו הוא דנפקא חיותא ממחלה קמא, אך מ"מ כיון דהוי צצ' מקומות, יש לומר דלא מהני לאחשובי למחלה קמא כנשחט במקום שחיטה.

שחיטה אלא צהך מקצת המשלים לרוב, ולהכי מהני אף דרובא בהגרמה, כל דהך משהו דמשלים לרוב דצו נפקא חיותא הוי צדרך שחיטה, ורצ יהודה סבר דאף צקנה צעינן שחיטת רוב הקנה, אלא דכמשלים לרוב חשיב דעמיד השתא גם לפגא קמא צדרך שחיטה, וה"ע ל"ש אלא צהיה חלי קנה פגום במקום שחיטה, אך בהגריס שליט ושחט שליט, כיון דשליט קמא לא הוי במקום שחיטה כלל, ל"ש לדון דכמשלים לרוב עמיד למחלה קמא כשחיטה [מיהו צדצרי הרמצ"ן ודעמיה (לעיל ע) מצואר דיסוד פלוגתא דרצ הונח ורצ יהודה היא האם הגרמה חשיבא כמקום שחיטה או לא, דלרצ הונח חשיבא כמקום שחיטה וממילא סגי דנפק חיותא בשחיטה ומשום דהוי כחלי קנה פגום, ורצ יהודה סבר דלא הוי מקום שחיטה ולהכי אינו מלטרף כחלי קנה פגום, ומאידך נמי אינו מלטרף דכיון דאכתי לא נשחט רוב במקום שחיטה, שפיר מלטרף שליט צתרא לשליט קמא, אך כצ עמדו דצדצרי תוס' לקמן (ל ג) ועוד משמע דהגרמה